

Побългарявания и авторизирани преводи, обичайна практика на възрожденската литература, Славейков разиграва и в собственото си писане „побългарих само заглавието“ (с. 16) и разяснява: „не могат да се проумяят иначе от чужди читатели, освен ако чрез нещо външно не се поставят близо до чувството на чуждите четци, чрез свойствени тям асоциации“ (с. 16). Като съотнасяне с възрожденската традиция преводът дава възможност да се обсъжда въпросът за авторството, но в по-общ смисъл книгата на Славейков проследява как отношението между свое и друго може да бъде мислено като същност на културната идентичност.

„Въпросът за оригиналността е историко-литературен“ (с. 36) повтаря Славейков и поставя същия въпрос от позицията на модерен творец. Фикционализира маска на поет, забравил собственото си авторство и „зачетен в своята поема – во вечния „пръв печатан екземпляр“, да отдава възторга си другиму: „Това го казвате вий? нали, младий човече! Вий сте велик поет!“ (с. 101). Стихът, извикал признание, е изграден около образа на живота път, от върха на който се вижда миналото – метафора за мъдростта на равносметката, за силата на зрелостта да погледне към началото. Авторството е приписано на Иво Доля. Критикът Васил Пундев тръгва по следите на словото и посочва същия стих в „Кървава песен“ на Славейков, както и негови варианти у русина Мережковски и у немските автори Ницше и Шопенхауер¹⁵.

Славейков обвързва писането с *паметта* в културен смисъл. Времето изличава паметници, заравя забравя в страниците на историята (с. 117), изтрива имена. Следите на смисъла отвеждат към търсене на

със сп. „Зора“ и приписва авторството на въображаемия поет Велко Меруда. Играта на посочване би ни се сторила значеща, ако подобно на Славейков се опитаме да потърсим зад синтеза на фактите същността. Мистификацията със „Зора“ ни напомня, че тук през 1885 г. е публикувана статия – ранен конспект на принципите на модерната естетика, чието авторство по предположение се свързва с Вазов, но която в някои свои твърдения „звучи съвсем по славейковски“ (Атанасова, Цв. Кръгът „Мисъл“. С., 1991, с.40–41). В този портрет Славейков е видимо по-жлъчен и бихме допуснали – поради отношението му към Вазов. Но всъщност, както в цялата книга, маската на условния автор слепя множество профили на творци – едновременно като обвързаност на модерния поет с традицията и като нейна редакция.

¹⁵ „Примерът с това сравнение ясно загатва мъчнотията, които могат да се срещнат при установяване на влияния, заемки и плагиати. Не е това работа за всекиго...“ (Пундев, В. *Едно сравнение*. – Златоторг, II, 1921, № 3, с. 163–166). Статията ерудитски върви по следите на текстова близост у авторите, изисквайки: „Тези влияния трябва да се изучават постепенно и методично, като не се преувеличава значението им, трябва да се посочат променливите външни наеви в историята на нашата художествена литература“. Но и напомня, че „има и съвсем други пътища, които водят до повтаряне на мотиви, форми, изрази“.